

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav pro dějiny umění

Posudek bakalářské práce:

Zuzana Tvrdá

Architektonické návrhy Státní galerie vypracované Josefem Gočárem.

Praha 2015

Zásadní význam Josefa Gočára pro naši architekturu je nezpochybnitelný. Rovněž snahy o stavbu adekvátní centrální galerie jsou běžně uváděny v řadě přehledů. Když však hledáme podrobnější a poučenější vhled do této problematiky, zjistíme, že Zuzana Tvrdá je vlastně prvním badatelem, který se tomuto přitažlivému tématu podrobně věnuje.

Po úvodu vymezujícím zpracovávané téma se autorka zabývá dokumenty věnující se stavbě nové moderní galerie. Podstatný byl i zde roku 1918, kdy po vzniku republiky byla formálně založena Státní galerie. Následuje pasáž o vypsání soutěže, kde jsou velice dobře charakterizovány soutěžní podmínky, reakce na ně a následně i výsledky soutěže. Dále je podrobně analyzován nejúspěšnější návrh „Brandl“ vytvořený právě Josefem Gočárem. Autorka popisuje Gočárovo řešení, sleduje i dobová hodnocení návrhu v přínosném kontextu s dalšími soutěžními návrhy. Následuje důležitý pohled, kdy je zmíněna dobová reakce. I když J. Gočár maximálně usiloval o co nejcitlivější začlenění galerie do obrazu Malé Strany, byly slyšet kritiky týkající se zejména rozměrů stavby a jejího problematického umístění v dotyku s malebnou a hmotově rozrůzněnou historickou zástavbou.

Následuje kratší pojednání o J. Gočárovi, kde je uvedeno jeho školení a důležité projekty (zejména v Hradci Králové, kde je sledován zvláště urbanismus významný i při stavbě v Praze). Na základě doporučení poroty vypracoval Josef Gočár další návrh. Zuzana Tvrdá podrobně probírá nové řešení, ocenit je třeba metodologický přístup, kdy uvádí nejen běžný popis uvádějící jednotlivé části stavebního komplexu a jejich funkci,

ale sleduje stavbu i z hlediska pohybu budoucích návštěvníků. Následuje Gočárův třetí návrh, kterému předcházela studijní cesta architekta společně s dalšími členy komise po významných galeriích Evropy. Autorka velice podrobně sleduje nejen nové řešení, ale rovněž vlivy, které do Gočárově nesmírně soustředěné tvorby vstupovaly. Následuje dramatický přelom, kdy se umístěné galerie mění a zvažováno je prostranství na Letné. Následoval druhý a třetí návrh, kdy byla dlouhodobá a strastiplná cesta ukončena německou okupací v roce 1939.

Následuje velice krátký závěr, kde autorka zdůrazňuje význam nerealizovaných staveb, jejichž projekty ale měly pro svoji dobu podstatnou roli. Zajímavá je i zmínka o návrhu rovněž nerealizované Národní knihovny Jana Kaplického.

Soupis literatury i pramenů je obsáhlý a vyčerpávající stejně jako vhodně zvolená obrazová příloha.

Autorka se výborně orientovala v příslušných archivech, ze kterých získala mnoho nových, pro téma naprosto zásadních informací. Tato část je téměř vzorová včetně formy analýzy nalezených projektů. Složitá a na dramatické zvraty bohatá historie projektů Státní galerie je ale nečekaně obohacena o další rozměr. Ten vychází z Gočárova velkého osobního zájmu o tuto nesporně prestižní stavbu. Autorka přesvědčivě doložila, že vedená dramata se neodehrávala pouze v rovině stavby a jejího neustálého přemísťování, či proměn nároků na obsah. Zachycen je zde velký vnitřní boj architekta o zásadní nové pojetí. V roce 2010 vyšla kniha o tomto prvořadém umělci. V ní se však tato problematika objevuje jen okrajově a lze říci, že ji podstatným způsobem doplňuje, či spíše prohlubuje.

Autorce se tedy podařilo podstatně obohatit náš pohled na jednu ze zásadních uměleckých osobností. Navíc přesvědčivě dokládá, že se jednalo o dílo pro autora zcela zásadní. Rovněž se díky rozboru řady návrhů podařilo ukázat způsoby myšlení tvůrce, což je vždy zcela jedinečná situace.

Jediným problémem je krátký závěr, který je spíše jakési zkrácené resumé. Zde měly zjištěné poznatky zaznít v jasně formulované výsledné podobě. Vhodné by možná bylo i srovnání s dalšími stavbami autora, či stavbami podobné náplně. To by však zřejmě již vytvářelo základ pro daleko širší a odlišně zaměřenou práci. Rozhodně zde tedy bude na co navazovat.

Závěr:

Zajímavou, na nové pohledy i fakta bohatou práci velice rád doporučuji k obhajobě s jedinou zásadnější výhradou – podceněnému závěru.

V Praze, září 2015

Ing. Petr Macek, PhD.